

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”  
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Негер Оксана

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ

*Навчально-методичний посібник  
для студентів 4 курсу філологічного факультету*

Ужгород – 2022

**Негер Оксана.** Проблеми сучасної української ономастики. Методичний посібник для студентів 4 курсу філологічного факультету. Ужгород, 2022. 45 с.

Методичний посібник призначений для студентів 2 курсу філологічного факультету, які вивчають спецкурс «Проблеми сучасної української ономастики» відповідно до навчального плану. Пропонований посібник допоможе студентам отримати теоретичні відомості з ономастики, сприятиме формуванню в студентів умінь аналізувати різні групи онімів, орієнтуватися в термінології різних ономастичних шкіл України.

Рецензенти:

**Баньої В. Ф.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

**Юрса Л. В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету ім. І. Франка.

Відповідальний за випуск:

**Венжинович Н. Ф.**, доктор філологічних наук, професор

Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 11 від 24 червня 2022 р.

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ .....	7
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ .....	13
ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ .....	22
ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ .....	23
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	25
ГЛОСАРІЙ .....	32
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ .....	35

## ВСТУП

Навчально-методичний посібник призначений для здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності 014 «Середня освіта» та освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література».

Мета курсу: розширення обсягу знань студентів про різні класи онімів, основні напрями ономастичних досліджень в Україні, найважливіші здобутки вітчизняних вчених, а також сучасну методика ономастичних досліджень.

Завдання курсу:

- ознайомити з діяльністю ономастичних шкіл України;
- висвітлити історію виникнення і функціонування різних класів онімів сучасної української мови;
- з'ясувати специфіку впливу екстралінгвальних факторів на систему власних назв;
- конкретизувати норми правопису особових назв;
- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити в студентів уважне й критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас студентів новими термінами з фахової підготовки;
- навчити студентів самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

### I. Загальнопредметні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів;
- знання і розуміння професії та предметної галузі, основних концепцій, базових філологічних понять;

- здатність спілкуватися державною мовою, вміння правильно, логічно, ясно будувати своє усне й писемне мовлення;
- здатність вчитися і бути готовим до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації;
- здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

## **II. Фахові:**

- знання основної термінології, пов'язаної з українською ономастикою;
- знання особливостей походження, будови, вживання і правопису різних класів онімів;
- уміння аналізувати оніми на різних рівнях мовної системи; встановлювати їх походження;
- уміння аналізувати ономастичну лексику в лінгвістичному, лінгвокультурологічному, соціолінгвістичному, когнітивному, історичному аспектах;
- знання правил правопису онімів, особливостей їх транслітерації та відмінювання.

## ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<b>Найменування показників</b>	<b>Розподіл годин за навчальним планом</b>	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 90	4	
Кількість модулів: 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	7	
	Лекції	
	20	
	Практичні (семінарські)	
	24	
Вид підсумкового контролю: залік		
Форма підсумкового контролю: усне опитування, практичне завдання	Самостійна робота	
	46	

## ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### *Змістовий модуль. Українська ономастика: основні аспекти сучасних досліджень.*

#### **Тема 1. Теоретичні проблеми української ономастики.**

Ономастика як розділ мовознавства. Історія розвитку української ономастики. Власні і загальні назви. Найновіші ономастичні словники.

#### **Тема 2. Ономастичні школи України.**

Поняття наукової та ономастичної школи. Ужгородська ономастична школа: історія формування, проблеми й персоналії. Одеська ономастична школа. Львівська ономастична школа. Західнополіський ономастико-діалектологічний центр. Донецька ономастична школа.

#### **Тема 3. Топоніміка.**

Класифікації топонімів. Проблема виділення макро-, мікро-, мезотопонімів. Гідроніми. Ороніми. Ойконіми. Урбаноніми. Хороніми та інші класи топонімів.

#### **Тема 4. Антропоніміка.**

Склад сучасного та діахронного іменника. Проблема християнізації українського антропонімікону. Ім'я по батькові як клас антропонімів. Прізвище та прізвищева назва. Способи творення прізвищ та прізвиस्क. Псевдоніми. Криптоніми. Матроніми.

**Тема 5. Специфіка української літературної ономастики.** Онімній простір художнього твору та місце в ньому антропонімії. Методи дослідження в літературній ономастиці. Лінгвальні ресурси української літературно-художньої антропонімії. Класифікація літературно-художніх антропонімів.

**Тема 6. Соціально зумовлені інновації в українському ономастиконі посттоталітарної доби**

Українська антропонімія під впливом позамовних чинників. Соціально зумовлені зміни в українській урбанонімії. Соціальний характер трансформації української топонімії посттоталітарної доби. Інновації у новітній українській ергонімії як наслідок розширення мотиваційної бази.

## СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні проблеми української ономастики	16	4	4			8
Тема 2. Ономастичні школи України	20	4	4			8
Тема 3. Топоніміка	14	2	6			10
Тема 4. Антропоніміка	16	4	4			8
Тема 5. Специфіка української літературної ономастики	14	2	4			8
Тема 6. Соціально зумовлені інновації в українському ономастиконі посттоталітарної доби	10	4	2			4
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	90	20	24			46
<b>Усього годин</b>	90	20	24			46

### Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

опитування, виконання завдань, аналіз текстів творів, написання самостійних робіт, створення презентацій, перевірка робочих зошитів, а також написання модульної контрольної роботи (за варіантами).

### Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання



Форми поточного контролю: аналіз текстів, створення презентацій, усне опитування.

Форма модульного контролю: виконання практичних завдань.

Форма підсумкового семестрового контролю: написання модульної контрольної роботи (за варіантами).

### Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
Змістовий модуль 1							<b>100</b>
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
16	20	16	16	16	16		

T1, T2 ... – теми

### Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість	Максимальна кількість балів
Практичні (семінарські) заняття	6	40
Есе	2	10
Аналіз тексту	2	10
Модульна контрольна робота	2	40
Разом		100

## Критерії оцінювання підсумкового модульного контролю

Письмова контрольна робота, усне опитування	Критерії оцінювання
30-40	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; правильно зробив усі письмові завдання.
20-30	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно зробив більшість письмових завдань.
15-20	Студент у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно зробив половину письмових завдань.

7-15	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності; правильно зробив меншість письмових завдань.
1-6	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно зробив окремі письмові завдання.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не зробив жодного письмового завдання.

### **Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю**

Оцінка *зараховано (А)* виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *зараховано (В)* виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *зараховано (С)* виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог.

Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка *зараховано (D)* виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка *зараховано (E)* виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка *незараховано (FX)* виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка *незараховано (F)* виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

За результатами контролю знань студентів дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) - “відмінно”, “добре” та “задовільно”. Студент має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

## **ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ**

### **Заняття 1 (4 години)**

#### **Теоретичні проблеми української ономастики**

##### **План:**

1. Ономастика як розділ мовознавства.
2. Історія розвитку української ономастики.
3. Власні і загальні назви.
4. Найновіші ономастичні словники.

##### **Практичні завдання:**

1. Випишіть основні ознаки, за якими власні назви відрізняються від загальних.
2. Укладіть бібліографічний покажчик найновіших лексикографічних праць з ономастики за останні 20 років (мінімум 20 позицій).

##### **Проблемні питання:**

1. Які принципи виділення онімної і пропріальної лексики в українській і зарубіжній науковій літературі?
2. Які галузі української ономастики найбільш (найменш) лексикографічно опрацьовані? Чому?

##### **Опрацюйте літературу:**

1. Бучко Д., Ткачова Н. Словник української ономастичної термінології. Харків, 2012.
2. Карпенко Ю. О. Ономастика. Українська мова. Енциклопедія, вид. 3-є, зі змін. і доп. К., 2007. С. 457.
3. Лучик В. Етимологічний словник топонімів України. К. : ВЦ “Академія”, 2014. 544 с.

4. Словник імен і назв [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.litopys.org.ua/dovg/dovg09.htm>
5. Топонімічний словник України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.toponymik-dictionary.in.ua>
6. Цілуйко К.К. Перспективи подальшого розвитку української ономастики. *Повідомлення української ономастичної комісії*. К., 1967. Вип. 3. С. 3-12.
7. Чучка П. Антропонімія Закарпаття. Ужгород, 2008.
8. Anderson M. John. Grammar of names [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199297412.001.0001/acprof-9780199297412>
9. Słowiańska onomastyka. Encyklopedia / Pod redakcją Ewy Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślukowej przy współ. J. Dumi. Warszawa; Kraków: Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002-2003. T. I-II.

## **Заняття 2 (4 години)**

### **Ономастичні школи України**

#### **План:**

1. Поняття наукової та ономастичної школи.
2. Ужгородська ономастична школа: історія формування, проблеми й персоналії.
3. Одеська ономастична школа.
4. Львівська ономастична школа.
5. Донецька ономастична школа.

#### **Практичні завдання:**

1. Зробіть огляд праць представника будь-якої ономастичної школи.
2. Підготуйте інформацію про інші осередки розвитку ономастики в Україні (крім названих шкіл).

### **Проблемні питання:**

1. Що, на вашу думку, впливає на появу і розвиток ономастичних шкіл?
2. Як ви вважаєте, які напрямки ономастичних досліджень потребують більшої уваги сучасних ономастичних шкіл?

### **Опрацюйте літературу:**

1. Донецька ономастична школа [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://phil.donnu.edu.ua/doneczka-onomastychna-shkola/>
2. Карпенко Ю. Бучко Д., Редьква Я. Чернівецька ономастична школа. Ономастичні науки. 2009. № 1(3). С. 106-112.
3. Карпенко Ю., Фоміна Л., Зубов М., Калінкін В. Одеська ономастична школа [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/43770/17-karpenko.pdf?sequence=1>
4. Лучик В. Про нові напрями української ономастики [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/149236163.pdf>
5. Львівська ономастична школа : хрестоматія. [відп. ред. Купчинська З. О.] Львів : Видавництво “Растр-7”, 2019. 556 с.
6. Шумицька Г. Становлення і розвиток ономастичної наукової школи на філологічному факультеті Ужгородського університету. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. Вип. 1 (45). 2021. С. 25—31.
7. Янчура Д. Ономастичний осередок М. Торчинського [Електронний ресурс]. Режим доступу : [https://www.researchgate.net/publication/343100984\\_ONOMASTICNIJ\\_OSEREDO\\_K\\_MIHAJLA\\_TORCINSKOGO](https://www.researchgate.net/publication/343100984_ONOMASTICNIJ_OSEREDO_K_MIHAJLA_TORCINSKOGO)
8. Янчура Д. Ономастичні школи в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу : <file:///home/alex/Downloads/11888-Tekst%20artyku%C5%82u-23524-1-10-20180117.pdf>

## **Заняття 3 (6 годин)**

### **Топоніміка**

#### **План:**

1. Топонім і його місце в системі ономастичних одиниць.
2. Проблема виділення макро-, мікро-, мезотопонімів.
3. Гідроніми.
4. Ороніми.
5. Ойконіми.
6. Урбаноніми.
7. Хороніми та інші класи топонімів.

#### **Практичні завдання:**

1. Випишіть із “Етимологічного словника топонімів України” 15 словникових статей, які стосуються топонімії вашого регіону.
2. Дослідіть за словниками та джерелами семантику назв найбільших річок України.

#### **Проблемні питання:**

1. Які спільні і які відмінні функції різних класів топонімів?
2. У чому полягає проблема виділення урбанонімів?
3. Які екстралінгвальні фактори розвитку топонімії?

#### **Опрацюйте літературу:**

1. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 274 с.; [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf>

2. Лучик В. Етимологічний словник топонімів України. Київ: ВЦ “Академія”, 2014. 544 с.

3. Негер О. Про функції урбанонімів. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Випуск 1 (41). Ужгород, 2019. С. 83-86.



4. Негер О. Статус урбаноніма в системі топонімів. *Advanced trends of the modern development of philology in European countries : Collective monograph.* Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2019. 240 p. P. 156-178.

5. Негер О. Українська урбанонімія Закарпаття у XX – на початку XXI століття. Ужгород : РІК-У, 2018. 200 с.

6. Остапенко П. Радянські топоніми населених пунктів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://tdukr.com/nashidoslidzhen-nia/proekti/po-shirennia-radianskikh-toponimiv-v-ukrayini/radianskitoponimi-naselenikh-punktiv-ukrayini/>

7. Таранова Н. Основні етапи розвитку топонімії як науки. *Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.* Серія: Географія. № 2 (2006) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.library.tnpu.edu.ua>.

8. Таранова Н. До питання про класифікацію топонімів. *Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.* Серія: Географія. № 2 (2015) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://geography.tnpu.edu.ua/wpcontent/uploads/2016/11/52.pdf>

9. Худаш М.Л., Демчук М. О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімії утворення). Київ: Наукова думка, 1991. 268 с.

10. Янко М.Т. Топонімічний словник України: словник-довідник. Київ: Знання, 1998. 432 с.

#### **Заняття 4 (4 години)**

##### **Антропоніміка**

##### **План:**

1. Склад сучасного та діяхронного іменника.
2. Проблема християнізації українського антропонімікону.
3. Ім'я по батькові як клас антропонімів.

4. Прізвище та прізвищева назва.
5. Способи творення прізвищ та прізвиськ.
6. Псевдоніми. Криптоніми. Матроніми.

### **Практичні завдання:**

1. Випишіть основні функції власних особових імен.
2. Випишіть 20 словникових статей із словника “Власні імена людей”

### **Проблемні питання:**

1. Які найновіші тенденції розвитку сучасного антропонімікону?
2. Які специфічні ознаки антропонімії вашого регіону?

### **Опрацюйте літературу:**

1. Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002. 152 с.
2. Масенко Л.Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990. 48 с.
3. Редько Ю.К. Довідник українських прізвищ. К.: Рад. школа, 1969. 255 с.
- 24.
4. Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища. К.: Наук. думка, 1966. 216с.
5. Сухомлин І.Д. З історії українських прізвищ. *Українська мова в школі*. 1965. № 4. С. 24–28.
6. Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002. 152 с.
7. Масенко Л.Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990. 48 с.
8. Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 344 с.
9. Павликівська Н.М. Питання української псевдонімії ХХ століття. Вінниця : Глобус-прес, 2011. 386 с.
10. Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002. 152 с.

11. Павликівська Н.М. Питання української псевдонімії ХХ століття. Вінниця, 2009. 388 с.

12. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. 2-е вид. К.: Наук. думка, 1996. – 335 с.

## **Заняття 5 (4 години)**

### **Специфіка української літературної ономастики**

#### **План:**

1. Онімній простір художнього твору та місце в ньому антропонімії.
2. Методи дослідження в літературній ономастиці.
3. Лінгвальні ресурси української літературно-художньої антропонімії.
4. Класифікація літературно-художніх антропонімів.

#### **Практичні завдання:**

1. З'ясувати особливості стилістичного, контрастивного та системного аналізу поетонімів.
2. Здійснити аналіз власних назв за будь-яким методом (матеріал для дослідження обрати з будь-якого художнього твору).

#### **Проблемні питання:**

1. Чим, на вашу думку, відрізняються функції літературно-художніх онімів у історичних творах від власних назв у інших жанрах художніх творів?
2. Підготуйте наукову доповідь на тему: «Шляхи творення автором художніх онімів». Приклади проілюструйте, залучаючи цитатний матеріал.

#### **Опрацюйте літературу:**

1. Белей Л. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії ХІХ-ХХ ст. Ужгород, 1995. 119 с.

2. Калінкін В. М., Лінчицька Ю. В. Із спостережень над поетикою онімного простору роману Ліни Костенко „Берестечко”. Українська пропріальна лексика: Матеріали наукового семінару 13-14 вересня 2000 р. Київ: Кий, 2000. С. 62-69.

3. Карпенко Ю. О. Власні назви в художній літературі. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (Мовознавство). Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. В. Винниченка, 2001. Випуск 37. С. 170-172.

4. Карпенко Ю. О., Мельник М. Р. Літературна ономастика Ліни Костенко. Одеса: Астропринт, 2004. 215 с.

5. Лукаш Г. П. Структурно-семантична організація онімної лексики художнього тексту. Питання сучасної ономастики. Статті та тези VII Всеукраїнської ономастичної конференції (1-3 жовтня 1997 р.). Дніпропетровськ, 1997. С. 113-114.

6. Соколова А. В. Основи літературної ономастики. Навчально-методичний посібник. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2014. 75 с.

### **Заняття 6 (2 години)**

#### **Соціально зумовлені інновації в українському ономастиконі посттоталітарної доби**

##### **План:**

1. Українська антропонімія під впливом позамовних чинників.
2. Соціально зумовлені зміни в українській урбанонімії.
3. Соціальний характер трансформації української топонімії посттоталітарної доби.
4. Інновації у новітній українській ергонімії як наслідок розширення мотиваційної бази.

##### **Практичні завдання:**

1. Підготуйте доповідь на тему “Законодавство як екстралінгвальний чинник розвитку онімної системи”.

2. Випишіть усі позамовні чинники трансформації топонімії.

**Проблемні питання:**

Який вплив має мода на антропонімну систему?

Який екстралінгвальний чинник, на вашу думку, спричиняє найбільшу кількість якісних змін в онімній системі?

**Опрацюйте літературу:**

1. Ажнюк Б.М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації. *Мовознавство*. 2001. № 3.

2. Белей Л. Л. Мовний ландшафт Закарпатської області України початку ХХІ ст.. Дисертація канд. філол. наук: 10.02.01, Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. К., 2012. 200 с.

3. Белей Л. О. Глобалізація як панівна тенденція розвитку сучасного українського антропонімікону. *Ономастика і апелятиви*. Вип.30. Збірник наукових праць. Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. С.76-81.

4. Белей О.О. Проблеми культури мови у сучасній фірмонімії Закарпаття. *Українська мова і література: історія, сучасний стан, перспективи розвитку*. Науковий щорічник. Тернопіль, 1999. С. 263–266.

5. Белей Л. О. Український пострадянський іменник: основні тенденції розвитку. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Слов'янська філологія* : зб. наук. пр. Чернівці : Рута, 2007. Вип. 356 – 359. С. 318–320.

6. Бучко Г., Бучко Д. Радянська дійсність і українська ойконімічна система: соціологічний аспект. *Мовознавство*: Доп. та повідомл. IV Міжнар. конгр. українців. К.: Пульсари, 2002. С. 75—78.

7. Романюк М.І. Соціально зумовлені інновації в ономастиконі Закарпаття кін. ХХ-поч.ХХІ ст. Ужгород: Гражда, 2007 . 124 с.

## ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

1. Літературно-художня антропонімія роману М. Матіос “Солодка Даруся”.
2. Ономастична насиченість художнього тексту (на матеріалі творів І. Карпи).
3. Ономастикон у поетичному ідіолекті Ю. Андруховича.
4. Історична ономастика роману Я. Дегтяренко (на вибір).
5. Особливості ономастичності прозових творів Д. Кишелі.
6. Антропоніми у романі М. Матіос “Букова земля” (антропонімічні моделі та їх функціонування).
7. Ономастика творів Ю. Винничука.
8. Онімія у романі С. Жадана “Інтернат”.
9. Ономастика сучасного українського детективного роману (на вибір).
10. Стилiстичний потенціал власних назв у художньому тексті (на матеріалі творів В. Шкляра).
11. Функціонування власних назв у творах С. Андрухович.
12. Літературно-художня ономастика як компонент образної канви твору (на матеріалі прози Т. Пахомової).
13. Ономастичні знахідки творів М. Лаюка.
14. Онімний простір творів Ю. Іздрика.
15. Ономастика творів О. Ірванця.
16. Функції антропонімів у творах Т. Прохаська.
17. Онімний простір творів П. Коробчука.
18. Функції антропонімів у творах О. Чупи.
19. Особливості ономастичного простору роману Дари Корній (на вибір).
20. Особливості ономастичного простору поезій П. Скунця.

## ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ:

1. Ономастика як розділ мовознавства.
2. Історія розвитку української ономастики.
3. Власні і загальні назви.
4. Найновіші ономастичні словники.
5. Поняття наукової та ономастичної школи.
6. Ужгородська ономастична школа: історія формування, проблеми й персоналії.
7. Одеська ономастична школа.
8. Львівська ономастична школа.
9. Донецька ономастична школа.
10. Топонім і його місце в системі ономастичних одиниць.
11. Проблема виділення макро-, мікро-, мезотопонімів.
12. Гідроніми.
13. Ороніми.
14. Ойконіми.
15. Урбаноніми.
16. Хороніми та інші класи топонімів.
17. Склад сучасного та діахронного іменника.
18. Проблема християнізації українського антропонімікону.
19. Ім'я по батькові як клас антропонімів.
20. Прізвище та прізвищева назва.
21. Способи творення прізвищ та прізвиськ.
22. Псевдоніми. Криптоніми. Матроніми.
23. Онімній простір художнього твору та місце в ньому антропонімії.
24. Методи дослідження в літературній ономастиці.
25. Лінгвальні ресурси української літературно—художньої антропонімії.
26. Класифікація літературно-художніх антропонімів.
27. Українська антропонімія під впливом позамовних чинників.
28. Соціально зумовлені зміни в українській урбанонімії.

29. Соціальний характер трансформації української топонімії посттоталітарної доби.

30. Інновації у новітній українській ергонімії як наслідок розширення мотиваційної бази.



## ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Розвиток ономастики в Україні почався з розробки:

- А) ергоніміки
- Б) топоніміки
- В) зооніміки
- Г) космоніміки

2. Оберіть письменника, який здійснив значний внесок у розвиток ономастики:

- А) І. Франко
- Б) М. Коцюбинський
- В) Б. Грінченко
- Г) А. Кримський

3. Систематичне збирання українських власних назв розпочинається:

- А) у 20-х рр. ХХ ст.
- Б) у 30-х рр. ХХ ст.
- В) у 50-х рр. ХХ ст.
- Г) у 60-х рр. ХХ ст.

4. Власні назви виконують функцію:

- А) узагальнювальну
- Б) класифікаційну
- В) диференційну
- Г) семіотичну

5. Формування Львівської ономастичної школи почалося:

- А) у середині ХІХ ст.
- Б) у кінці ХІХ ст.

В) на початку ХХ ст.

Г) у середині ХХ ст.

6. Є. Отін є представником:

А) Ужгородської ономастичної школи

Б) Одеської ономастичної школи

В) Львівської ономастичної школи

Г) Донецької ономастичної школи

7. Конотативну онімну лексику досліджував:

А) Є. Отін

Б) С. Вербич

В) І. Желєзняк

Г) М. Худаш

8. Термін *літературно-художня ономастика* запропонував:

А) В. Калінкін

Б) Є. Отін

В) Л. Белей

Г) Г. Лукаш

9. Ієрархію власних назв з поділом на поля, підполя, сектори і підсектори розробив:

А) М. Худаш

Б) М. Торчинський

В) В. Німчук

Г) Д. Бучко

10. Топоніміка почала формуватися в Україні:

А) у кінці ХІХ ст.

Б) у 50-х рр. ХХ ст.

В) у 60-х рр. ХХ ст.

Г) у 70-х рр. ХХ ст.

11. Координатором з підготовки “Словника гідронімів України” став (стала):

А) Л. Масенко

Б) І. Желєзняк

В) А. Непокупний

Г) К. Цілуйко

12. Оберіть термін, який випадає з логічного ряду:

А) спелеонім

Б) оронім

В) урбанонім

Г) патронім

13. Чорний ліс – це:

А) хоронім

Б) ойконім

В) спелеонім

Г) дрімонім

14. Комплекс власних назв усіх типів, що використовує певний народ у певний час на конкретній території – це:

А) ономастичний простір

Б) онімний ландшафт

В) онімна система

Г) ономастичне поле

15. Основними ознаками урбанонімів є:

А) залежність від екстралінгвальних факторів, нестабільність системи, позначення лінійних об'єктів населеного пункту

Б) незначна залежність від екстралінгвальних факторів, стабільність системи, позначення лінійних об'єктів міста

В) сильна залежність від екстралінгвальних факторів, стабільність системи, позначення лінійних об'єктів будь-якого населеного пункту

Г) незалежність від екстралінгвальних факторів, нестабільність системи, позначення лінійних об'єктів міста

16. Вул. Миру – це:

А) агоронім

Б) кварталонім

В) годонім

Г) астіонім

17. В уривку “нащадків князя Ігоря в давньоруських літописах іменують *Ігоревичами...*” виділене слово є:

А) патронімом

Б) матронімом

В) псевдонімом

Г) андронімом

18. Першу чітку класифікацію українських особових назв прізвищевого зразка запропонував:

А) В. Охрімович

Б) І. Франко

В) М. Сумцов

Г) В. Ястребов

19. Історичній антропонімії присвячені праці:

- А) Я. Рудницького
- Б) Є. Отіна
- В) І. Железняк
- Г) Л. Гумецької

20. Установіть відповідність між терміном і дослідником, який його використовує:

- 1. Літературна ономастика
- 2. Поетоніміка
- 3. Літературно-художня ономастика
- 4. Поетична ономастика

- А) Л. Белей
- Б) Е. Магазаник
- В) Є. Отін
- Г) Ю. Карпенко

21. Більшість учених головною ознакою літературно-художньої антропонімії вважає:

- А) номінативну функцію
- Б) суб'єктивність
- В) існування на рівні мовлення
- Г) виступають важливим засобом характеристики персонажа

22. Авторські неологізми, якоюсь мірою орієнтовані на загальнонаціональний антропонімічний узус, - це:

- А) секундарні літературно-художні антропоніми
- Б) терціальні літературно-художні антропоніми
- В) примарні літературно-художні антропоніми

23. В українській літературі домінують:

- А) первинні ЛХА
- Б) секундарні ЛХА
- В) терціальні ЛХА

24. Які лінгвальні засоби використав В. Шкляр для творення таких ЛХА:

*Влодко, Місько, Яруся* (“Троща”)?

- А) морфологічні
- Б) фонетичні
- В) семантичні

25. Текстотвірну, характеристичну, хронотопічну, експресивно-виразову та функцію небуденності виділяє:

- А) Л. Белей
- Б) В. Калінкін
- В) М. Торчинський
- Г) Г. Шотова-Ніколенко

26. Оніми, основна функція яких вказати на реальну особу-прототипа персонажа-денотата або опосередковано виявити авторське ставлення до певних явищ суспільної дійсності – це:

- А) інформаційно-оцінні ЛХА
- Б) експресивно-оцінні ЛХА
- В) дейктичні ЛХА
- Г) ідеологічні ЛХА

27. Перші спроби дослідити ономастику у зв'язку з екстралінгвальними чинниками відбулися:

- А) у кінці XIX ст.
- Б) на початку XX ст.
- В) у 30-х рр. XX ст.

Г) у 50-х рр. ХХ ст.

28. Динаміку трансформаційних змін, зумовлених, як правило, соціальними чинниками, у сфері українського іменника протягом повоєнної доби відображено у такій праці:

А) “Традиційні імена закарпатських українців” (П. Чучка)

Б) “Словник українських імен” (І. Трійняк)

В) “Довідник українських прізвищ” (Ю. Редько)

Г) “Прізвища закарпатських українців” (П. Чучка)

## ГЛОСАРІЙ

**Агоронім** – вид урбаноніма, назва міського майдану, площі, ринку, напр., пл. *Театральна*, ринок *Басарабка*.

**Андронім** – вид антропоніма, найменування жінки за іменем, прізвиськом, прізвищем чи заняттям чоловіка, напр., *Василенчиха* (Василенко), *Миронючка* (Миронюк).

**Антропонім** – вид онімів, будь-яка власна назва людини, в тому числі ім'я, ім'я по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім, кличка, андронім, гінеконім, патронім.

**Антропоніміка** – розділ ономастики, який вивчає антропоніми щодо їх походження, закономірностей їх виникнення, розвитку, функціонування, словотвору, зміни антропонімів у часі, способи переходу апелятивів в антропоніми і навпаки; виникнення різних варіантів найменування людини; встановлення етимонів антропонімів, а також функціонування певних моделей антропонімів на конкретних територіях і на різних хронологічних зрізах; вплив соціальних, територіальних, культурних та інших чинників на виникнення антропонімів.

**Апелятив** – загальна назва, тобто узагальнене найменування як предметів, так і істот, явищ природи та ін.

**Гідронім** – вид топоніма, власна назва будь-якого водного об'єкта, природного чи створеного людиною, напр., річка *Дніпро*, озеро *Широкє*.

**Гінеконім** – вид антропоніма; найменування чоловіка за іменем чи прізвиськом матері чи дружини, яке може стати його прізвищем, напр.: *Горпинич*, *Катериняк*.

**Ергонім** – власна назва певного об'єднання людей: організації, партії, установи, закладу та под., зокрема магазину, перукарні, ресторану та ін., напр.: *Організація Об'єднаних Націй*, *Національна Академія Наук України*.

**Зоонім** – вид оніма, власна назва (кличка) домашньої чи дикої тварини, напр.: кіт *Мартин*, собака *Бровко*.



**Зооніміка** – розділ ономастики, який вивчає зооніми, закономірності їх виникнення, словотвір та функціонування.

**Когнітивна ономастика** – напрям ономастики, що вивчає когніцію онімів у людській свідомості, тобто розглядає оніми як засіб отримання, зберігання, обробки й використання знань, спрямований на вивчення способів концептуалізації й категоризації певною мовою об'єктивної дійсності.

**Космонім** – вид оніма, власна назва будь-якого об'єкта космічного простору – зірок, сузір'їв, галактик, планет, їхніх супутників, назви планетоїдів, астероїдів, комет, метеоритів і ін., напр.: *Вега, Венера*.

**Літературно-художній онім** - онім в художній літературі.

**Мікротопонім** – власна назва невеликого найчастіше природного фізико-географічного, рідше створеного людиною об'єкта, земельної ділянки господарського призначення, яка має вузьку сферу застосування: функціонує в межах лише певної мікротериторії, відома вузькому колу людей, які живуть поблизу названого мікрооб'єкта.

**Міфонім** – власна назва будь-якого придуманого об'єкта онімного простору; назви богів, духів, героїв, надприродних сил, які вживаються в міфах, епопеях, казках, напр.: *Перун, Сварог*.

**Ойконім** – вид топоніма, власна назва будь-якого поселення: міста, села, а також назви хуторів, висілків і под.

**Онім** – власна назва, що виражена словом, словосполученням чи реченням і служить для виділення названого нею об'єкта серед інших об'єктів для його індивідуалізації та ідентифікації.

**Онімія** – сукупність онімів: а) загальна, властива для певної мови, б) часткова, властива для певної території.

**Онімна семантика** – екстралінгвальне значення власної назви, що включає фактор відомості назви, інформацію, яку вона несе, її спеціальні ономастичні функції: стилістичну та естетичну значимість та інші компоненти.

**Онімний простір** – сукупність власних назв усіх класів, вживаних у мові певного народу в конкретний історичний період для називання реальних, гіпотетичних і фантастичних об'єктів.

**Ономастика літературна** – розділ ономастики, який вивчає будь-які власні назви в художніх літературних творах: принципи їх добору, творення, стиль, функціонування в тексті, сприйняття читачем; а також світогляд й естетичні установки автора твору.

**Оронім** – вид топоніма, власна назва будь-якого елемента рельєфу земної поверхні позитивного (додатного) й негативного (від'ємного), напр., балка, долина, западина і под., тобто будь-якого орографічного об'єкта: г. *Говерла*, г. *Еверест*.

**Патронім** – вид антропоніма, найменування людини, утворене від імені, прізвища чи прізвиська батька або предків по батьківській лінії.

**Поетонім, або літературно-художній онім** – будь-яка власна назва у художньому творі.

**Спелеонім** – вид топоніма, назва будь-якого природного підземного утворення у верхньому шарі земної кори: печера *Вертеба*, печера *Кришталева*.

**Теонім** – власна назва Бога, божества в будь-якій релігії, міфології, пантеоні: *Ісус Христос*, *Дажбог*, *Будда*.

**Топонім** – вид оніма, власна назва природного або створеного людиною об'єкта на Землі: м. *Бар*, р. *Дніпро*, оз. *Світязь*.

**Урбанонім** – вид топоніма, власна назва будь-якого внутріміського об'єкта: вул. *Руська*, вул. *Вірменська*.

**Хоронім** – вид топоніма, власна назва будь-якої території, області, району, краю: *Буковина*, *Київщина*.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрєєнко О.Ю. Прагматичний потенціал власних назв у художньому творі. *Мовознавство*. 1989. №4. С. 45-49.
2. Антонюк О.В. Лексико-семантична група прізвиськ, що вказують на звички, уподобання, вчинки людини (на матеріалі антропонімії Донеччини). *Актуальні питання антропоніміки*. К., 2005. С. 25-30.
3. Белей Л. О. Літературно-художня антропонімія як мовно-стилістичний засіб розкриття характерів персонажів. *Українська мова і література в школі*. 1993. №7. С. 36-39.
4. Белей Л. О. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. Ужгород, 2002. 180 с.
5. Белей Л. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX-XX ст. Ужгород, 1995. 119 с.
6. Боева Е. В. Антропонімія повістей М. В. Гоголя: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 1993. 16 с.
7. Бібліографія української ономастики : наук. збірник ; [відп. ред. канд. філол. наук С. О. Вербич]. К. : Вид-во ТОВ "КММ", 2013. 371 с. Режим доступу : <http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/Structure/Departments/Department6/Documents/biblioteka-ukrajinskoji-onomastyku.pdf>
8. Близнюк Б., Будз М. Сучасні гуцульські прізвиська. *Наукові записки. Серія "Мовознавство"*. Кіровоград, 2001. С. 93-95.
9. Бучко Д. Походження назв населених пунктів Покуття. Львів : Світ, 1990. – 143 с.
10. Бучко Д., Ткачова Н. Словник української ономастичної термінології. Харків, 2012. 256 с.
11. Вербич С.О. Деякі прізвища і прізвиська українців з погляду походження. *Актуальні питання антропоніміки* : зб. мат. наук. Читань пам'яті Юліана Костянтиновича Редька / Відп. ред. І.В. Єфименко. К., 2005. С. 56-62.

12. Герасимчук В.А., Нечипоренко А.Ф. Антропоніми: історія і сучасність: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2002. 152 с.
13. Глинський І. Твоє ім'я – твій друг. К.: Наук. думка, 1970. 223 с.
14. Горпинич В.О., Корнієнко І.А. Антропонімія Дніпровського Припоріжжя і суміжних регіонів України: Монографія. Дніпропетровськ-Миколаїв: Вид-во „Ліон”, 2006. 237 с.
15. Гумецька Л.Л. Народні форми хрещених імен в українській мові XIV–XV ст. Українська та діалектна лексика. К., 1985. С. 113–206.
16. Демчук М.О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII ст. К.: Наук. думка, 1988. 119 с.
17. Донецька ономастична школа [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://phil.donnu.edu.ua/doneczka-onomastychna-shkola/>
18. Железняк І.М. Українські прізвища на -ист (-а, -ий). *Мовознавство*. 1975. № 2. С. 44–54.
19. Жовтобрюх М.А. Про термін прізвище. *Мовознавство*. 1969. № 4. С. 82–86.
20. Калінкін В. М., Лінчицька Ю. В. Із спостережень над поетикою онімного простору роману Ліни Костенко „Берестечко”. *Українська пропріальна лексика: Матеріали наукового семінару 13-14 вересня 2000 р.* Київ: Кий, 2000. С. 62-69.
21. Карпенко О. Ю. Прагматична спрямованість власних назв у художньому тексті. Методичні вказівки до спецкурсу. Для студентів факультету романо-германської філології. Одеса, 1998. 24 с.
22. Карпенко Ю. О. Власні назви в художній літературі. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (Мовознавство)*. Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. В. Винниченка, 2001. Випуск 37. С. 170-172.
23. Карпенко Ю.О. Ономастика. Українська мова. Енциклопедія, вид. 3-є, зі змін. і доп. К., 2007. С. 457.
24. Карпенко Ю. О. Про антропонімію роману „Берестечко” Ліни Костенко. *Записки з ономастики: Зб. наук. праць*. Одеса: Астропринт, 2001. Вип. 5. С. 62-67.

25. Карпенко Ю. Бучко Д., Редьква Я. Чернівецька ономастична школа. *Ономастичні науки*. 2009. № 1(3). С. 106-112.
26. Карпенко Ю. О., Мельник М. Р. Літературна ономастика Ліни Костенко. Одеса: Астропринт, 2004. 215 с.
27. Карпенко Ю., Фоміна Л., Зубов М., Калінкін В. Одеська ономастична школа [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/43770/17-karpenko.pdf?sequence=1>
28. Керста Р.Й. Антропоніми – основа вивчення лексики, що характеризує особисті властивості людини. *З історії української лексикології*. К., 1980. С. 200–213.
29. Колоколова Л. І. До питань стилістичної ономастики. *Українське мовознавство*. К., 1975. Вип. 3. С. 68-74.
30. Коломієць В.Т. Прізвища на -ов, -ев (-ів) та -ин, -ін в українській мові. *Українська мова і література в школі*. 1951. № 3. С. 75–77.
31. Корнієнко І.А. До питання про виникнення антропонімів Наддніпрянщини. *Ономастика і апелятиви*. Вип. 13. Дніпропетровськ, 2001. С. 66– 69.
32. Корнієнко І.А. Прізвища з суфіксом -ар в Нижній Наддніпрянщині. *Ономастика і апелятиви*. Вип. 14. Дніпропетровськ, 2001. С. 80– 85.
33. Корнієнко І.А. Морфемна будова відіменних прізвищ Нижньої Наддніпрянщини. *Ономастика і апелятиви*. Вип. 15. Дніпропетровськ, 2001. С. 50–59.
34. Корнієнко І.А. Валентність суфікса -енк-о в основах відапелятивних прізвищ Нижньої Наддніпрянщини. *Ономастика і апелятиви*. Вип. 17. Дніпропетровськ, 2002. С. 70–75.
35. Корнієнко І.А. Особові апелятиви як джерело творення сучасних прізвищ Дніпровського Припоріжжя. *Ономастика і апелятиви*. Вип. 23. Дніпропетровськ, 2005. С. 110–117.

36. Корнієнко І.А. Дещо про семантику відапелятивних прізвищ Дніпровського Припоріжжя. *Українська література в загальноосвітній школі*. № 1. 2005. С. 55–56. 19
37. Корнієнко І.А. Від професійно-соціальних назв до сучасних прізвищ (на матеріалі антропонімів Дніпровського Припоріжжя). *Українська література в загальноосвітній школі*. № 2. 2005. С. 16–17. 1
38. Корнієнко І.А. Прізвища ад'єктивного типу в Дніпровському Припоріжжі. *Українська література в загальноосвітній школі*. № 3. 2005. С.
39. Корнієнко І.А. Іншомовні елементи в українській антропонімії (Дніпровське Припоріжжя). *Українська література в загальноосвітній школі*. № 5. 2005. С. 47–50.
40. Корнієнко І.А. Питання граматичної структури прізвищ. *Філологічні читання: матеріали міжвузівської наукової конференції*. Миколаїв: МДУ, 2005. С.35-37.
41. Крилов М. Пам'ять втрачених сіл (зниклі ойконіми Запоріжжя): 1945-2000 : довідник. Мелітополь : Мелітополь, 2002. 76 с.
42. Кричун Л. П. Функції антропонімів у сучасному сатиричному романі: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2001. 20 с.
43. Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста. Походження назв міст і селищ міського типу Української РСР. Київ : Наукова думка, 1978. 152 с.
44. Крупеньова Т. І. Ономастика драматичних творів Лесі Українки: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2001. 20 с.
45. Крупеньова Т. І. Функції власних назв у драматичних творах Лесі Українки. Одеса: Астропринт, 2004. 159 с.
46. Купчинський О.А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень (географічні назви на -ичі). Київ, 1981. 252 с.
47. Лабінська Г. Походження хоронімів “Україна” і “Росія”. Вісник ЛНУ імені Івана Франка. Сер. геогр. Вип 40. Ч. 2. Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка. С. 60–67.

48. Лабінська Г. Російський проімперський слід в українській топоніміці. *Вісник ЛНУ імені Івана Франка*. Серія географічна. Вип 39. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2015. С. 180-179.
49. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 274 с.; [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf>
50. Лозинський Р. Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд): монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 502 с.
51. Лукаш Г. П. Структурно-семантична організація онімної лексики художнього тексту. Питання сучасної ономастики. Статті та тези VII Всеукраїнської ономастичної конференції (1-3 жовтня 1997 р.). Дніпропетровськ, 1997. С. 113-114.
52. Лучик В. Етимологічний словник топонімів України. К. : ВЦ “Академія”, 2014. 544 с.
53. Лучик В. Про нові напрями української ономастики [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/149236163.pdf>
54. Лящук Б.Ф. Географічні назви Українських Карпат і прилеглих територій: Навчальний посібник. Київ: ІСДО, 1993. 204 с.
55. Лящук Б.Ф. До походження географічних назв на території Покутсько-Буковинських Карпат і прилеглих районів. *Вісник ордена Леніна Державного університету імені Івана Франка*. Сер. геогр. Вип. 1. Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1962. С. 115–120.
56. Львівська ономастична школа : хрестоматія. [відп. ред. Купчинська З. О.] Львів : Видавництво “Растр-7”, 2019. 556 с.
57. Масенко Л. Т. Власні назви у творах Г.Ф. Квітки-Основ’яненка. *Мовознавство*. 1986. №6. С. 43-48.
58. Масенко Л.Т. Українські імена і прізвища. К.: Наук. думка, 1990. 48 с.
59. Масенко Л.Т. Українські прізвища з суфіксом -ій. *Мовознавство*. 1976. № 5. С. 73–75.

60. Мельник М. Р. Вивчення власних назв в українській художній літературі. *Наша школа*. 1988. №3. С. 50-52.
61. Негер О. Вплив моди на функціонування урбанонімії. *Сучасні філологічні дослідження: комунікативно-культурний аспект*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3-4 листопада 2017 року). Херсон : Видавничий дім «Гельветика». 2017. С. 23–26.
62. Негер О. Державна ідеологія як чинник впливу на розвиток закарпатоукраїнського урбанонімікону в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Вип. 19. Ужгород. 2014. С. 66–69.
63. Негер О. Мотивація як основний критерій класифікації урбанонімії (на матеріалі закарпатоукраїнських урбанонімів). *Науковий вісник Дрогобицького державного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки» (мовознавство)*: Зб. наук. праць. Дрогобич, 2017. № 8. Т. 2. С. 5–8.
64. Негер О. Перейменування як ідентифікатор специфіки розвитку мотиваційної бази офіційної закарпатоукраїнської урбанонімії ХХ – початку ХХІ ст. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Вип. 38. Острог. 2013. С. 21–23.
65. Негер О. Про функції урбанонімів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Філологія». Випуск 1 (41). Ужгород, 2019. С. 83-86.
66. Негер О. Статус урбаноніма в системі топонімів. *Advanced trends of the modern development of philology in European countries : Collective monograph*. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2019. 240 p. P. 156-178.
67. Негер О. Українська урбанонімія Закарпаття у ХХ – на початку ХХІ століття. Ужгород : РІК-У, 2018. 200 с.
68. Остапенко П. Радянські топоніми населених пунктів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://tdukr.com/nashidoslidzhen-nia/proekti/po-shirennia-radianskikh-toponimiv-v-ukrayini/radianskitoponimi-naselenikh-punktiv-ukrayini/>



69. Осташ Р.І. Із життя сучасних українських прізвищ. *Українське і слов'янське мовознавство*. № 4 (138). Ужгород, 2001. С. 408-412.
70. Отін Є.С. Конотативна ономастична лексика. *Мовознавство*. 1976. №6. С. 21- 27.
71. Павликівська Н.М. Питання української псевдонімії ХХ століття. – Вінниця, 2009. 388 с.
72. Паркер Дж. Атлас “Історія світу”. Київ : ДНВП “Картографія”, 2008. 192 с.
73. Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 344 с.
74. Переименование населённых пунктов Крыма [Электронный ресурс]. Режим доступа :<http://road-crimea.narod.ru/rename.htm>
75. Пономаренко М.Ф. Черкаси: таємниця топоніма [Електронний ресурс]. Режим доступу :<http://www.histans.com/JOURNAL/journal/1991/4/8.pdf>
76. Редька Я. П. Інтернаціональний словник ономастичної термінології (короткий огляд стану справ і пропозицій від України). *Студії з ономастики та етимології*. 2006. К., 2006.
77. Редько Ю.К. Довідник українських прізвищ. К.: Рад. школа, 1969. 255 с.
78. Редько Ю.К. Основні словотворчі типи сучасних українських прізвищ у порівнянні з іншими слов'янськими. *Філологічний збірник*. К., 1958. С. 112–129.
79. Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища. К.: Наук. думка, 1966. 216с.
80. Тищенко К. Етномовна історія прадавньої України. Київ: Аквілон-Плюс, 2008. 480 с.
81. Ровенчак І.І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. С. 154–162.
82. Рочняк Ю. До питання карпатський топонімів. Культурно- історичний портал Спадщина Предків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://spadok.org.ua/krayeznavstvo/do-pytannya-karpatskykh-toponimiv>

83. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. – 2-е вид. К.: Наук. думка, 1996. 335 с.
84. Словник імен і назв [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.litopys.org.ua/dovg/dovg09.htm>
85. Словник прізвиськ північно-західної України : у 3-х т. / Упорядник Г.Л. 21 Аркушин. Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009.
86. Соколова А. В. Імена історичних осіб у романах Григорія Тютюнника “Вир” та Василя Земляка “Лебедина згряя”. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Ізмаїл, 2004. Вип. 7. С. 128-130.
87. Соколова А. В. Літературна ономастика у шкільному вивченні. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*: Зб. наук праць. Ізмаїл, 2007. Вип. 22. С. 111-115.
88. Соколова А. В. Онімичний аспект проблеми ідіостилю письменника (на матеріалі зіставлення антропонімії у романах Г. Тютюнника «Вир» та В. Земляка «Лебедина згряя»): Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Одеса, 2003. 19 с.
89. Соколова А. В. Основи літературної ономастики. Навчально-методичний посібник. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2014. 75 с.
90. Соколова А. В. Співвідношення персонажа та його антропонімічного позначення у романах Г. Тютюнника “Вир” і В. Земляка “Лебедина згряя”. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*: Зб. наук. праць. Ізмаїл, 2003. Вип. 15. С. 194-196.
91. Стецюк В. Булгарська топоніміка в Україні і Південно-західній Росії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vstetsyuk.name/uk/Торо/Bulg.html>
92. Стрижак О.С. Про що розповідають географічні назви (Сліди народів на карті УРСР). Київ : Наук. думка, 1967. 127 с.
93. Сухомлин І.Д. З історії українських прізвиськ. *Українська мова в школі*. – 1965. № 4. С. 24–28.

94. Таранова Н. Основні етапи розвитку топонімії як науки. *Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Географія. № 2 (2006). С. 16–37. [Електронний ресурс]. Режим доступу :<http://www.library.tnpu.edu.ua>.
95. Таранова Н. До питання про класифікацію топонімів. *Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Географія. № 2 (2015) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/52.pdf>
96. Топоніміка Турківщини / [упоряд. Зборовський П.]. Львів : Камула, 2004. 258 с.
97. Топонімічний словник України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.toponymik-dictionary.in.ua>
98. Хрустик Н. М. Прізвиська як вид усної народної творчості. *Мова та стиль українського фольклору: Зб. наук. праць*. К.: ІЗМН, 1996. С. 80-84.
99. Худаш М.Л., Демчук М.О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімі утворення). Київ: Наукова думка, 1991. 268 с.
100. Цілуйко К.К. Перспективи подальшого розвитку української ономастики. *Повідомлення української ономастичної комісії*. К., 1967. Вип. 3. С. 3-12.
101. Чабаненко В. А. Антропоніми в Шевченкових поезіях: Лінгвостилістичний аналіз. *Збірник праць 20 наук. Шевченківської конференції*. К., 1978. С. 141-156.
102. Черторизька Т. К. Літературні антропоніми в творах Т. Г. Шевченка. *Мовознавство*. 1989. №2. С. 80-84.
103. Чучка П. Антропонімія Закарпаття. Ужгород, 2008. 672 с.
104. Шелухін С. Україна – назва нашої землі з найдавніших часів. Дрогобич : Бескид, 1992. 248 с.

105. Шумицька Г. Становлення і розвиток ономастичної наукової школи на філологічному факультеті Ужгородського університету. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Філологія. Вип. 1 (45). 2021. С. 25—31.
106. Янко М.Т. Топонімічний словник України: словник-довідник. Київ: Знання, 1998. 432 с.
107. Януш Я.В. Зображальні функції антропонімів у мові української драматургії кінця ХІХ – початку ХХ ст. *Мовознавство*. 1981. №5. С. 41-46.
108. Янчура Д. Ономастичні школи в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу : <file:///home/alex/Downloads/11888-Tekst%20artyku%C5%82u-23524-1-10-20180117.pdf>
109. Anderson M. John. Grammar of names [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199297412.001.0001/acprof-9780199297412>
110. Cieślíkowa A. Nazwy własne w różnych gatunkach tekstów literackich. *Onomastyka literacka pod redakcją Marii Biolik*. Olsztyn, 1993. S. 33-40.
111. Knappová M. O funkcích vlastních jmen v literárních textech. *Onomastyka literacka pod redakcją Marii Biolik*. Olsztyn, 1993. S. 27-32.
112. Polskie nazwy własne: Encyklopedia pod redakcją Ewy Rzetelskiej-Feleszko. WarszawaKraków, 1998.
113. Rymut K. Onomastyka literacka a inne dziedziny badań nazewniczych. *Onomastyka literacka pod redakcją Marii Biolik*. Olsztyn, 1993. S.15 -20.
114. Rzetelska-Feleszko E. Perspektywy badawcze onomastyki literackiej. *Onomastyka literacka pod redakcją Marii Biolik*. Olsztyn, 1993. S.21 -26.
115. Sarnowska-Gieffing I. Onomastyka literacka – integracja językoznawstwa i literaturyznawstwa? *Metodologia badań onomastycznych*. Olsztyn, 2003. S.436-446.

116. Słowiańska onomastyka. Encyklopedia / Pod redakcją Ewy Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślikowej przy współ. J. Dumi. Warszawa; Kraków: Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002-2003. T. I-II.

117. Šrámek Rudolf Úvod do obecné onomastiky. Masarykova univerzita, 1999. 191 s.